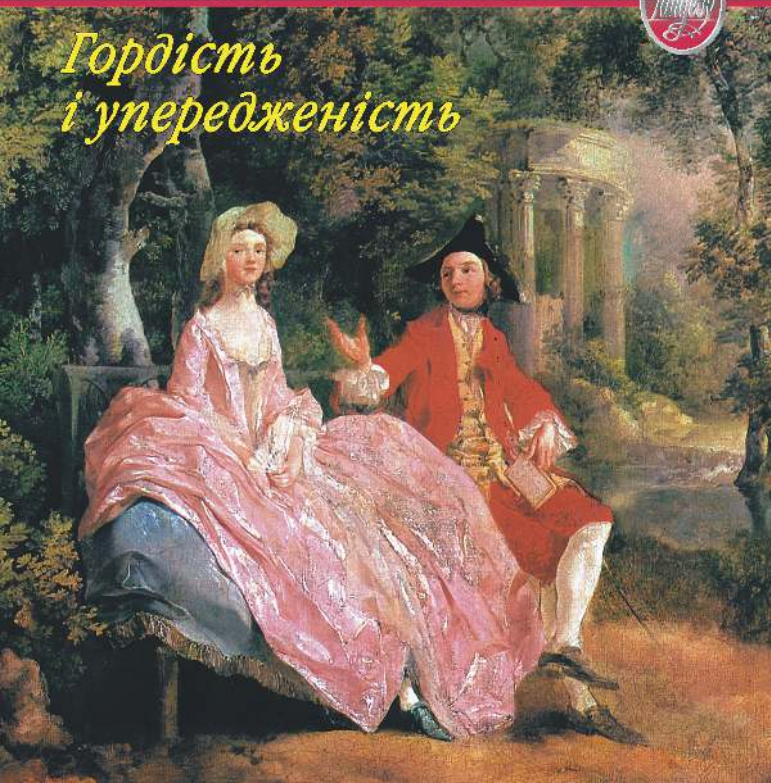

Джейн Остен

Цим
романом
захоплювалась
вся
Європа

*Гордість
і упередженість*

Джейн
ОСТЕН

*Гордість
і упередженість*

Роман

Харків
«ФОЛІО»
2005

РОЗДІЛ І

Загальноновизнаною істиною є те, що одинак — та ще й при грубеньких грошах — неодмінно мусить прагнути одружитися.

Хоч як би мало було відомо про почуття та погляди такого чоловіка, коли він уперше з'являється на новому місці, ця істина настільки міцно сидить у головах навколишніх родин, що на новоприбулого дивляться як на законну власність тієї чи іншої дочки.

— Мій дорогоцінний містєре Беннет, — якось звернулася дружина до свого чоловіка, — ви чули, що Недерфілд-Парк нарешті здається в найми?

Містер Беннет відповів, що не чув.

— А він-таки *здається* в найми, — знову мовила вона, — бо місіс Лонг щойно там була і все мені про це розповіла.

Містер Беннет промовчав.

— Невже вам нецікаво, хто найняв його?! — нетерпляче вигукнула його дружина.

— Ви якраз хотіли про це розповісти, тож я не заперечую.

Його слова прозвучали як заохочення.

— Так от знайте, любий мій, що — за словами місіс Лонг — Недерфілд винайняв якийсь багатий молодий чоловік з північної Англії. Він приїхав у понеділок у фаєтоні, запряженому четвериком, щоб обдивитись; і це місце настільки йому сподобалося, що він тут же про все домовився з містером Морісом: вселитися до Михайлового дня і прислати туди когось із слуг до кінця наступного тижня.

— А як його звать?

— Бінглі.

— Він одружений чи одинак?

— Ой, та, звичайно ж, одинак, любий мій! Одинак із великим статком: чотири чи п'ять тисяч на рік. Для наших дівчаток це просто знахідка!

— Не розумію, до чого тут вони?

— Вельмишановний містере Беннет, — відказала його дружина. — Ви мене просто вражаєте вашою нетямущістю! Невже незрозуміло, що я думаю про його одруження з однією з них?

— А він що — має намір одружитись і осісти тут?

— Намір? Дурниці! До чого тут це! Але цілком може статися, що він покохає когось із них, тож вам неодмінно треба зробити йому візит, як тільки він з'явиться.

— Я не бачу для цього слушного приводу. Чому б не з'їздити вам та дівчатам без мене, а може, взагалі нехай їдуть самі — і це було б навіть краще, бо ви такі ж гарні, як і вони, і з усього товариства містер Бінглі обере саме вас.

— Любий мій, ви мені лестите. *Колись* я дійсно була гарною, але тепер ні на що екстраординарне я не претендую. Коли у жінки п'ятеро дорослих дочок, то їй не слід перейматися власною красою.

— Гай-гай, у таких випадках жінкам уже зазвичай *нічим* перейматися.

— Але, голубе мій, чому б вам дійсно не сходити в гості до містера Бінглі, коли він тут з'явиться?

— Та кажу ж вам — немає приводу.

— Але ж подумайте про наших дочок. Лиш уявіть собі, як вдало можна було б прилаштувати одну з них! Сер Вільям і леді Лукас підуть неодмінно саме з цього приводу, бо інакше, ви ж знаєте, — вони не роблять візитів новоприбулим. Ви просто мусите піти, бо як же ми зможемо побувати там, якщо там не побуваєте *ви*?

— Не перебільшуйте. Не сумніваюся, що містер Бінглі й так буде радий вас бачити; а я ж надішлю йому з вами записку, в якій висловлю мою радісну згоду з його бажанням одружитися з тією з наших дівчат, яка сподобається йому найбільше, хоча я просто не зможу не замовити декілька добрих слів за мою маленьку Ліззі.

— Сподіваюся, що нічого такого ви не зробите. Чим вона краща за інших? Вродою їй далеко до Джейн, а веселою вдачею — далеко до Лідії. Та ви чомусь завжди віддаєте перевагу саме їй.

— Вони не потребують рекомендацій, бо не мають нічого такого, що можна було б вихваляти, — відповів чоловік. — Усі вони дурноверхі та неосвічені — як і інші дівчата. Ліззі ж дещо кмітливіша за своїх сестер.

— Містере Беннет, як ви можете так зневажливо відзиватися про власних дітей? Чи вам просто подобається навмисне дратувати мене? Ви зовсім не поважаєте мої слабкі нерви.

— Серденько, ви неправильно мене зрозуміли. Ваші слабкі нерви викликають у мене надзвичайну повагу. Вони — мої давні друзі. Останні двадцять років я тільки й чую, як ви з теплотою згадуєте про них.

— Ви просто не знаєте, як я страждаю!

— Однак я сподіваюся, що ви одужаєте і ще встигнете побачити, як сюди приїде сила-силенна молодиків із доходом чотири тисячі фунтів.

— Та нехай їх буде хоч двадцять — усе одно з цього ніякого пуття не буде, доки ви не відвідаєте їх.

— Даю вам слово, люба моя, що коли їх тут буде двадцять, то я неодмінно відвідаю їх усіх.

Містер Беннет являв собою настільки чудернацьке сполучення кмітливості, сарказму, стриманості й вередливості, що і двадцяти років подружнього життя не вистачило його дружині, аби сповна зрозуміти його характер. Її ж власний характер зрозуміти було не так важко. Вона являла собою жінку недалеко, малоосвічену і примхливу. Коли бувала чимось невдоволеною, то удавала, що в неї нервовий розлад. Справою свого життя вона вважала видання заміж своїх дочок; його втіхою — ходіння по гостях та плітки.

РОЗДІЛ II

Насправді ж містер Беннет із нетерпінням очікував приїзду містера Бінглі. Мав давній намір відвідати його, хоча вперто запевняв свою дружину, що робити цього не збирається; тож вона

довідалася про це лише тоді, коли візит уже було зроблено. Про цей факт стало відомо таким чином. Спостерігаючи, як його друга дочка займається оздобленням свого капелюшка, містер Беннет раптом звернувся до неї з такими словами:

— Ліззі, сподіваюся, що містеру Бінглі це сподобається.

— Звідкіля нам знати, що *саме* сподобається містеру Бінглі, — незадоволено відповіла його дружина. — Ми ж до нього не збираємося.

— Але ж не забувайте, мамо, — сказала Елізабет, — що ми побачимося з ним на балу, а місіс Лонг обіцяла відрекомендувати його нам.

— Я не вірю, що місіс Лонг вчинить щось таке. Їй самій треба двох племінниць заміж видати. Вона — егоїстична і нещира жінка, я її невисоко ставлю.

— І я теж, — мовив містер Беннет. — І я радий дізнатися, що ти не сподіваєшся на таку послугу з її боку.

Місіс Беннет не удостоїла його відповіддю, та не змогла стримати свого роздратування й почала шпетити одну з дочок.

— І чого ти так розкашлялася, Кітті?! Замовкни, заради Бога! Пожалій хоч трохи мої нерви. Ти ж їх просто рвеш на шматки.

— Кітті кашляє без належної до вас поваги, — сказав її батько, — вона робить це явно невпопад.

— Можна подумати, що я роблю це для власного задоволення, — роздратовано відповіла Кітті.

— А коли має відбутися твій наступний бал, Ліззі?

— Через два тижні від завтрашнього дня.

— Ага, он воно як! — скрикнула її мати. — Але ж місіс Лонг повернеться лише за день до цього, тож виходить, що вона не зможе нам його відрекомендувати, бо сама не встигне познайомитися з ним.

— Значить, моя люба, тепер у *тебе* з'явиться нагода відрекомендувати містера Бінглі своїй подрузі.

— Та ні, містере Беннет, це неможливо; я ж сама з ним не знайома; і чому ви дражнитесь, га?

— Віддаю належне вашій обачливості. Двотижнєве знайомство — то дійсно дуже мало. За два тижні не можна до пуття узнати людину. Але якщо цього не зробимо ми, то це зробить

хтось інший; треба ж і місіс Лонг із її племінницями дати шанс, еге ж? Вона неодмінно сприйме це як вияв доброзичливості з нашого боку, тож якщо цей обов'язок не виконаєте ви, то його виконаю я.

Дівчата здивовано витріщилися на свого батька. А місіс Беннет тільки й спромоглася вичавити з себе:

— Це просто дурниця якась!

— Що ви хочете сказати вашим емоційним вигуком?! — скрикнув містер Беннет. — Ви вважаєте дурницею таку важливу процедуру, як знайомство?! Ось тут я з вами ніяк не можу погодитись. А ти що скажеш, Мері? Ти ж бо, наскільки мені відомо, — глибокодумна молода панна, ти читаєш розумні книжки й робиш із них нотатки.

Мері хотіла сказати щось дуже розумне, але не знала, як це зробити.

— Поки Мері збирає до купи свої думки, — продовжив він, — повернімося до містера Бінглі.

— Ваш містер Бінглі мені вже в печінках сидить, — скрикнула місіс Беннет.

— Дуже шкода таке чути; але чому ж ви раніше мені цього не сказали? Якби я знав про це сьогодні вранці, то не заходив би до нього. Вийшло недоречно, але я все ж таки зробив йому візит, і тепер вам ніяк не вдасться уникнути знайомства з ним.

Дами спочатку спантеличились, а потім прийшли у захват; саме на такий ефект містер Беннет і розраховував. Найемоційніше відреагувала на цю новину місіс Беннет, хоча потім, коли вляглося перше радісне збурення, вона оголосила, що тільки цього і чекала.

— Це так мило з вашого боку, мій любий містере Беннет. Але я не сумнівалася, що, врешті-решт, мені вдасться-таки вас переконати. Я знала: ви так любите наших дівчаток, що неодмінно зав'яжете це знайомство. Ой, яка ж я рада! Ви так вдало пожартували, що пішли до нього сьогодні вранці, а нам розповіли про це лише зараз.

— Тепер, Кітті, — сказав містер Беннет, — можеш кахикати, скільки тобі забажається. — Сказавши це, він вийшов з кімнати, бо втомився від захоплених вигуків своєї дружини.

— Дівчатка, у вас такий прекрасний батько, — мовила вона, коли за ним зачинилися двері. — Навіть не знаю, як ви зможете віддячити йому за його доброту; якщо вже на те пішло, то не знаю, як я сама зможу йому віддячити. По правді кажучи, в нашому віці нові знайомства заводити нелегко, але заради вас ми готові на все. Лідіє, серденько, хоча ти і наймолодша, гадаю, що на балу, який має відбутися, містер Бінглі обов'язково з тобою потанцює.

— Та нічого, — рішуче мовила Лідія. — Я його зовсім не боюсь; я — наймолодша, але ж і найвища на зріст.

Решта вечора минула у здогадках стосовно того, наскільки швидко містер Бінглі зробить візит у відповідь, і у визначенні дня, коли його можна буде запросити на обід.

РОЗДІЛ III

Хоч як намагалася місіс Беннет, підтримувана своїми дочками, якомога більше розпитати свого чоловіка, вона так і не змогла витягнути з нього достатньо, щоб скласти якесь більш-менш задовільне уявлення про містера Бінглі. Вони наскакували на нього з різних боків: ставили відверті запитання, робили хитрі припущення та приховані натяки; але він уміло їх уникав; і врешті-решт, їм довелося вдовольнитися другорядною інформацією, яку отримали від своєї сусідки — пані Лукас. Її відомості були дуже позитивними. Добродію Вільяму містер Бінглі сподобався надзвичайно. Він був зовсім молодий, напрочуд вродливий, дуже приязний і — на додаток до всього цього — збирався прибути на запланований бал у товаристві своїх численних друзів. На краще годі було й сподіватися! Від любові до танців не так уже й далеко до кохання, тож сподівання на кохання містера Бінглі висловлювалися щонайсильніші.

— Якщо мені доведеться побачити, як одна з моїх дочок щасливо вийде заміж і житиме в Недерфілді, — сказала місіс Беннет своєму чоловікові, — а іншим поталанить вийти заміж так само гарно, то мені більше нічого й не залишатиметься бажати.

Через кілька днів містер Бінглі зробив містеру Беннету візит у відповідь і просидів із ним десять хвилин у його бібліотеці. Він

мав надії, що його ошчасливять зустріччю з дівчатами, про чию вроду чув уже багато; та зустрівся лише з їхнім батьком. Самим же дівчатам поталанило дещо більше, бо вони мали змогу розгледіти з вікна другого поверху, що на ньому був синій піджак і що приїхав він на вороному коні.

Невдовзі по тому його було запрошено на обід; і місіс Беннет уже обмірковувала, які ж страви, що зроблять честь її вмінню господарювати, вона подасть до столу, як надійшла відповідь, що змусила відкласти обід на невизначений термін. Наступного дня містеру Бінглі необхідно було побувати в місті, тому він ніяк не міг прийняти таке почесне запрошення; і далі в такому ж дусі. Місіс Беннет була прикро вражена. Вона не могла второпати — що це за справи такі могли з'явитись у нього в Лондоні, коли він лише вчора прибув до Гертфордшира; у неї виникли побоювання, що, може, він отак і живе — скаче з місця на місце і ніколи не осяде належним чином в Недерфілді. Пані Лукас дещо розвіяла її побоювання, висунувши ідею, що він поїхав до Лондона лише для того, щоб назбирати численне товариство для запланованого балу; незабаром поширилася чутка, що з собою містер Бінглі має привезти дванадцятьох дам і сімох кавалерів. Така кількість дам стурбувала дочок містера Беннета; але за день до балу вони заспокоїлися, прочувши, що з ним із Лондона приїхало тільки шестеро людей — п'ятеро його сестер і двоюрідний брат. А коли прибуле товариство зайшло до кімнати для танців, то виявилось, що складається воно лише з п'яти осіб — містера Бінглі, двох його сестер, чоловіка старшої з них і ще одного молодика.

Містер Бінглі був гарний і виглядав шляхетно; він мав приємну зовнішність та невимушені, природні манери. Сестри його були жінками елегантними і модно вдягненими, у них відчувався певний шарм. Його зять, містер Герст, виглядав як джентльмен, але не більше того; однак приятель його, містер Дарсі, незабаром прикував увагу всіх присутніх у кімнаті своєю елегантною, високою статурою, гарними рисами обличчя, шляхетною зовнішністю, а ще — чуткою про свої десять тисяч фунтів на рік, що поширилася кімнатою відразу ж, як він до неї зайшов. Чоловіки в один голос заявили, що він виглядає як справжній мужчина, дами ж проголосили, що він навіть гарніший за місте-

ра Бінглі; піввечора його споглядали із надзвичайним захватом, аж доки його манери не викликали загальний осуд; у результаті хвиля його популярності покотилась у зворотному напрямку. Виявилось, що він бундючний, що вважає себе вищим за оточуюче товариство, все викликало в нього лише роздратування; тепер його не міг урятувати навіть великий маєток у Дербіширі: зійшлися на тому, що обличчя в нього відразливе й неприємне і що ні в яке порівняння зі своїм другом він іти не може.

Містер Бінглі незабаром перезнайомився з усіма головними особами, що були присутні на балу; був він жвавим і невимушеним, не пропустив жодного танцю, висловлював незадоволення, що бал закінчився рано, і казав, що сам влаштує бал в Недерфілді. Такі приємні якості промовляли самі за себе. Яка вражаюча відмінність між ним та його приятелем! Містер Дарсі потанцював лише двічі — один раз із місіс Герст, а другий — із міс Бінглі, не дозволив рекомендувати себе іншим дамам і решту вечора провів, походжаючи кімнатою і час від часу розмовляючи з кимсь із своєї компанії. З його характером усе було ясно. Це був найбундючніший, найнеприємніший чоловік на світі, і всі сподівалися, що він до них більше ніколи не приїде. Одним із найбільших його супротивників стала місіс Беннет, чие незадоволення його загальною поведінкою посилилось і перетворилося на цілком конкретне обурення через те, що він відверто проігнорував одну з її дочок.

Через брак чоловіків Елізабет Беннет довелося пропустити два танці; частину цього часу містер Дарсі простояв недалеко від неї, і вона підслухала розмову між ним та містером Бінглі, котрий на якусь мить перервав свій танець і підійшов, щоб умовити свого друга теж потанцювати.

— Нумо, Дарсі, — сказав він. — Послухай-но мене, ходімо танцювати. Не можу дивитись, як ти стовбичиш тут сам-один, виглядаючи цілковитим бовдуром. Краще б ти потанцював.

— Ні в якому разі. Ти ж знаєш, що я терпіти цього не можу, за винятком, коли я вже знайомий зі своєю партнеркою. Наразі ж не бачу для цього ніякої можливості. Твої сестри зайняті, танцювати ж із будь-якою іншою з жінок, що є в цій кімнаті, було б для мене справжньою карою.

— Заради Бога, не будь таким прискіпливим! — вигукнув Бінглі. — Слово честі, я ще ніколи не зустрічав так багато приємних дівчат, як на цьому вечорі; деякі з тих, що ти бачив, надзвичайно гарненькі.

— Та дівчина, з якою ти зараз танцюєш, — єдина справді гарна жінка в цій кімнаті, — сказав містер Дарсі, поглянувши при цьому на найстаршу із сестер Беннет.

— О! Вона — найчарівніше створіння, з яким мені коли-небудь доводилося танцювати! Але одна з її сестер сидить якраз за тобою; вона гарненька і, здається, надзвичайно приязна. Дозволь моїй партнерці відрекомендувати тебе!

— Про кого ти говориш? — обернувшись, містер Дарсі швидко поглянув на Елізабет, перехопив її погляд, потім відвів очі й холодно мовив: — Вона нічогенька, але недостатньо гарна, щоби привабити мене; наразі ж я не в тому настрої, щоб виручати молодих дівчат, погорджених іншими чоловіками. Повертайся краще до своєї партнерки і радій із її посмішок, бо зі мною ти надаремне витрачаєш час.

Містер Бінглі послухався його поради. Містер Дарсі пішов, залишивши в Елізабет не надто теплі почуття на свою адресу. Одначе своїм подругам вона розповіла цю історію надзвичайно поблажливо, бо була людиною жвавої та грайливої вдачі й тому її тішило все сміховинне.

Для їхньої ж родини загалом цей вечір пройшов приємно. Місіс Беннет побачила, що її найстарша дочка дуже сподобалася всій недерфілдській компанії. Містер Бінглі танцював із нею двічі, її помітили також і його сестри. Джейн раділа цьому не менше, ніж її мати, але не так емоційно. Елізабет раділа за Джейн. Мері чула, як у розмові з міс Бінглі хтось відізвався про неї як про найосвіченішу дівчину в окрузі; Кетрін та Лідії теж поталанило: їх постійно запрошували танцювати, тому необхідність постійної наявності кавалерів поки що була тим основним враженням, яке склалося в них про цей бал. Тож усі вони в гарному настрої повернулися до Лонгберна — села, в якому вони жили і основними мешканцями якого вони були. Виявилося, що містер Беннет іще не спить. Беручи до рук книгу, він забував про час; у цьому ж випадку події вечора, що спричинилися до таких при-

емних сподівань, викликали в нього велику цікавість. Містер Беннет плекав надію, що всі уявлення його жінки про новоприбульця виявляться хибними; але дуже швидко він переконався, що йому доведеться вислухати зовсім іншу історію.

— О, мій дорогоцінний містере Беннет! — вигукнула дружина, входячи в кімнату, — вечір був пречудовий, бал — просто прекрасний. Шкода, що вас із нами не було. Всі були в захваті від Джейн, усім вона сподобалася надзвичайно. Всі казали, що вона виглядала дуже гарно; містер Бінглі теж вважав, що вона просто чарівна, і навіть двічі з нею потанцював! Джейн була єдиною жінкою серед присутніх, яку він запросив удруге. Спершу запросив міс Лукас. Мені було вкрай неприємно спостерігати, як він із нею танцює; однак вона йому зовсім не сподобалася — мабуть, узагалі нікому не сподобалася, що, між іншим, і не дивно. Коли ж до танцю стала Джейн, то вона його просто вразила. Тож він спитався, хто вона, попросив, щоб його відрекомендували їй, і запросив її до наступного танцю. Третій — він танцював із міс Кінг, четвертий — із Марією Лукас, п'ятий — знову з Джейн, шостий — із Ліззі, а буланже...

— Якби він хоч трохи поспівчував *мені*, — нетерпляче вигукнув її чоловік, — то не танцював би так багато! Прошу тебе, не перераховуй його партнерок. О Господи! І чому він тільки не розтягнув литку під час першого ж танцю?!

— Та годі вам, любий! — продовжила місіс Беннет. — Я від нього просто в захваті. Він такий гарний, такий гарний! А сестри його — жінки надзвичайно чарівні; ніколи в житті я не бачила таких елегантних платтів, як у них. Смію сказати, що мереживо на сукні місіс Герст було...

Тут її знову перебили: містер Беннет запротестував проти будь-якого опису прикрас. Тому його дружина змушена була шукати інше відгалуження цієї теми й розповіла — з гіркотою в голосі і з деякими перебільшеннями — про вражаючу грубість містера Дарсі.

— Але запевняю вас, — додала вона, — Ліззі небагато втратила від того, що не відповідала *його* примхливій уяві, бо він — чоловік надзвичайно неприємний, просто жохливий, зовсім не вартий того, щоб йому догоджати. Такий пихатий, такий марно-

славний — ну просто нестерпний! То тут ходив, то там, вдаючи із себе велике цабе. Ти ба — недостатньо вродлива, щоб із ним танцювати! Шкода, мій любий, що тебе там не було — ти б точно збив із нього пиху. Я його просто терпіти не можу.

РОЗДІЛ IV

Коли Джейн із Елізабет лишилися удвох, то перша, котра раніше не поспішала вихваляти містера Бінглі, тепер зізналася своїй сестрі, як сильно сподобався він їй.

— Він такий, яким і має бути молодий чоловік: розважливий, доброзичливий, жвавий; а які прекрасні в нього манери! Я таких ніколи не зустрічала раніше — така невимушеність, така бездоганна вихованість!

— А ще він вродливий, — додала Елізабет, — бо, окрім усього іншого, молодий чоловік має бути — по можливості — ще й вродливим. Тож він — особистість просто бездоганна.

— Мені було так приємно, коли він запросив мене до танцю вдруге. Я і не сподівалася на такий комплімент.

— Та невже? Зате *я* сподівалася — замість тебе. У цьому, власне, і полягає одна із значних відмінностей між нами. *Тебе* компліменти завжди захоплюють зненацька, *мене* — ніколи. Що могло бути природнішим із його боку, ніж запросити тебе знову? Він просто не міг не побачити, що ти вп'ятеро привабливіша за будь-яку іншу жінку в кімнаті. Для цього не потрібно особливої галантності. Так, він дійсно дуже привабливий, нехай тобі подобається — я не проти. Тобі ж часто подобалися типи, набагато дурніші за нього.

— Ліззі, любя, чого це ти?

— Та нічого! Просто ти надто схильна симпатизувати людям узагалі. Ти ні в кому не бачиш ніяких вад. Всі на світі здаються тобі добрими та приємними. Ніколи в житті я не чула, щоб ти про когось говорила погано.

— Просто я ніколи не поспішаю когось засуджувати, хоча завжди кажу те, що думаю.

— Я знаю, що це так; і саме *це* дивує мене найсильніше. При твоєму здоровому глузді — і бути такою незрячою до глупства та

дуроців інших людей! Показна доброта — явище досить поширене: воно зустрічається скрізь. Але бути доброю без удаваності та навмисності, в кожному бачити лише добро й навіть перебільшувати його справжню міру, не помічаючи при цьому поганих рис, — на це здатна лише ти. Так, значить, тобі й сестри його сподобались, еге ж? А між іншим, їхні манери гірші за його.

— Спершу так воно і здається. Та якщо з ними поговорити, то виявляється, що вони дуже приязні жінки. Міс Бінглі житиме разом зі своїм братом і керуватиме хазяйством; і я майже не сумніваюся, що в її особі матимемо прекрасну сусідку.

Елізабет мовчки вислухала, та почуте не переконало її. Загальна поведінка на балу сестер містера Бінглі не була розрахована на те, щоб сподобатися. Елізабет була кмітливою, спостережливою і не такою поступливою, як Джейн, до того ж на її судження не впливали знаки симпатії з чийогось боку, і тому вона була мало налаштована на схвальне ставлення до цих дам. Так, вони дійсно були елегантними та вишуканими дівчатами, їм не бракувало доброзичливості, коли їм догоджали, вони були здатні видаватися приємними тоді, коли це було їм потрібно, однак залишалися пихатими й марнославними. Сестри містера Бінглі були досить вродливими, освіту отримали в одному з найкращих у Лондоні приватному інституті шляхетних дівчат, мали статок у двадцять тисяч фунтів і звичку жити на широку ногу; спілкувалися вони з людьми зі становищем, тому мали всі підстави бути гарної думки про себе та поганої — про інших. Походили вони з респектабельної родини, що мешкала в північній Англії; і ця обставина закарбувалась у їхній пам'яті ще глибше, ніж та, що їхнє багатство, а також багатство їхнього брата, було набуте завдяки торгівлі.

Статок на суму близько ста тисяч фунтів містер Бінглі успадкував од свого батька, котрий мав намір придбати маєток, але помер, так і не встигши цього зробити. Містер Бінглі теж намірявся придбати маєток, інколи зупиняючи вибір на графстві, в якому він мешкав; але тепер, коли винайняв пристойний маєток і отримав право на мисливство, ті, хто добре знали його безтурботну вдачу, почали побоюватися, що решту свого життя він

проведе в Недерфілді, а справу придбання маєтку перекаже на плечі наступного покоління.

Його сестрам дуже хотілося, щоб він мав свій власний маєток, і хоча містер Бінглі оселився в Недерфілді як постоялець, міс Бінглі була зовсім не проти відігравати там роль хазяйки; це стосувалось і місіс Герст, яка вийшла заміж за чоловіка скоріше шляхетного, ніж багатого, який абсолютно не збирався вважати свій будинок її домівкою, якщо так не вважала вона. Не минуло і двох років після повноліття містера Бінглі, як йому порадили подивитися Недерфілд Хаус, і він піддався спокусі. Півгодини він роздивлявся зовні та всередині, вдовольнився розташуванням основних кімнат і вихваланнями власника на адресу маєтку та негайно погодився винайняти його.

Із містером Дарсі його пов'язувала міцна дружба, незважаючи на велику відмінність їхніх характерів. Дарсі вподобав Бінглі за невимушеність, відкритість і піддатливість його вдачі, котра дуже сильно відрізнялася від вдачі його власної, що, здавалося, його цілком задовольняла. Бінглі непохитно вірив у силу дружніх почуттів Дарсі та надзвичайно поважав його думку. Своїми розумовими здібностями Дарсі переважав Бінглі. Не те щоб останній недобирав розуму, просто Дарсі був справді дуже тямущим. Але водночас був зверхнім, стриманим, прискіпливо-примхливим, а його манери, попри їх витонченість, були не надто привітними. І саме з цього погляду його друг мав велику перевагу. Бінглі міг розраховувати на симпатію оточуючих скрізь, хоч де б він був, Дарсі ж — усюди — постійно викликав у оточуючих роздратування.

Характерним щодо цього був той спосіб, у який вони описували меритонський бал. Ніколи в житті не зустрічав Бінглі таких приємних людей чи таких гарненьких дівчат; усі ставилися до нього з надзвичайною приязністю та увагою; не було ніякої формальності, ніякої скутості, дуже швидко він перезнайомився з усіма присутніми в кімнаті; що ж до міс Беннет, то він і не уявляв собі, що жінка може бути такою божественно вродливою. Дарсі ж, навпаки, побачив зібрання людей не надто красивих, не по моді вдягнених, до яких він не відчув ніякого інтересу і від

яких не отримав ні задоволення, ні виявів симпатії. Так, він не заперечував, що міс Беннет — гарненька особа, але, на його думку, вона надто багато всміхалася.

Місіс Герст і її сестра не заперечували й додали, що вони від неї в захваті, що вона їм подобається, і дійшли остаточного висновку, що міс Беннет — гарненьке дівча, про яке вони були б не проти довідатися більше. Отож сестри закріпили за міс Беннет статус гарненької дівчинки, і їхній брат усвідомив, що ця схвальна характеристика наділяє його правом думати про неї так, як йому заманеться.

РОЗДІЛ V

Неподалік од Лонгберна мешкала родина, з якою Беннети підтримували особливо дружні стосунки. Раніше сер Вільям Лукас займався торговельною діяльністю в Меритоні, де він і заробив чималенький статок і, під час свого перебування на посаді мера, удостоївся честі отримати дворянське звання після відповідного звернення до короля. Набуте разом із знатністю відчуття власної значущості виявилось надто сильним. Воно викликало в нього відразу до власного бізнесу і до власного помешкання в невеличкому торговельному містечку; тож, покинувши і свій бізнес і своє помешкання, він перебрався до маєтку, який був за милю від Меритона і який відтоді почав називатися Лукас-Лодж. Там сер Вільям Лукас міг віддаватися приємним думкам про власну значимість і — більше не обтяжений бізнесовими справами — повністю присвятити себе виявам чемності до всіх на світі, тому що нове становище, піднісши його у власних очах, зовсім не надало йому пихатості. Навпаки — щодо інших він був весь уважність і доброзичливість. До його природних якостей — сумирності, доброзичливості та ввічливості — після представлення у Сент-Джеймсі додалася ще й поштивість.

Леді Лукас була жінкою дуже приязною і достатньо нетямуючою, щоб стати доброю сусідкою для місіс Беннет. Вони мали кількох дітей. Найстаршою з них була розумна і розважлива дівчина років двадцяти семи — близька подруга Елізабет.

Те, що сестри Лукас і сестри Беннет зустрінуться й говоритимуть про бал, було справою абсолютно неминучою, тож наступного ранку перші прийшли до Лонгберна, щоб потеревенити.

— Ви добре розпочали вечір, Шарлотто, — чемно і стримано звернулася місіс Беннет до міс Лукас. — Саме *вас* містер Бінгли обрав першою.

— Так, але *друга* явно сподобалася йому більше.

— А! Мабуть, ви маєте на увазі Джейн, бо він танцював із нею двічі. Так, дійсно схоже було на те, що вона йому сподобалася — мені теж так здалося, — я навіть щось почула з цього приводу, тут, певне, не обійшлося без містера Робінсона.

— Мабуть, ви говорите про підслухану мною розмову між ним та містером Робінсоном — хіба я вам не казала про це? Містер Робінсон питався в нього, чи подобаються йому меритонські бали і чи не здається йому, що в кімнаті досить багато гарненьких жінок, і яка з них, на його думку, є найгарнішою. На останнє запитання він відповів негайно: «О! Найгарніша, поза сумнівом, це старша із сестер Беннет, тут іншої думки бути не може».

— Оце так! Він дійсно висловився цілком конкретно... і справді схоже, що... але ви ж прекрасно знаєте, що такі речі часто не закінчуються нічим.

— Те, що підслухала я, було більше до теми, ніж те, що підслухала ти, Елізо, — сказала Шарлотта. — Містера Дарсі далеко не так цікаво слухати, як його друга, правда ж? Бідолашна Еліза! Вона всього лише *нічогенька*.

— Благаю вас, не втовкмачуйте Ліззі в голову, що їй слід драгуватися через його нечемне поведження, бо він чоловік настільки неприємний, що сподобатися йому було б великим нещастям. Учора ввечері місіс Лонг розповіла мені, що він просидів поруч із нею півгодини і не обмовився і словом.

— А ви впевнені у цьому, пані? — мовила Джейн. — Чи немає тут якоїсь помилки? Я на власні очі бачила, як містер Дарсі з нею розмовляв.

— Так, розмовляв, бо, врешті-решт, вона запитала в нього, чи подобається йому Недерфілд, і містер Дарсі просто змушений був їй відповісти; але, за її словами, схоже було, що він дуже розсердився, позаяк до нього звернулися.

— Містер Бінглі сказав мені, — озвалася Джейн, — що містер Дарсі ні з ким багато не говорить — тільки зі своїми добрими знайомими. От із ними — він винятково *приємний і доброзичливий*.

— Люба моя, я не вірю жодному слову. Був би він дійсно таким приємним та доброзичливим, то неодмінно заговорив би до місіс Лонг. Я здогадуюсь, як воно було насправді; всі кажуть, що містер Дарсі ледь не лусне від пихи — і тут він якось довідується, що місіс Лонг не має власної карети і прибула на бал у найнятому фаєтоні.

— Те, що він не заговорив до місіс Лонг, — то не біда, — сказала міс Лукас, — погано те, що з Елізою не потанцював.

— Наступного разу, Ліззі, — мовила її мати, — я б, на твоєму місці, не пішла з ним танцювати.

— Можу з усією впевненістю обіцяти вам, мамо, що з *ним* танцювати я ніколи не буду.

— Особисто в мене, — сказала міс Лукас, — його гординя не викликає такого протесту, як це зазвичай буває, тому що він має для неї певні підстави. Немає нічого дивного в тому, що такий витончений та елегантний молодик, на чийому боці всі переваги — і родовитість, і багатство, — має про себе дуже високу думку. Якщо можна так висловитися — він має право бути гордовитим.

— Все це дуже вірно, — відповіла Елізабет, — і я легко б вибачила *його* надмірну самоповагу, якби він не поставився зневажливо до самоповаги *моєї*.

— Гадаю, що гординя, — зазначила Мері, котра хизувалася своєю глибокодумністю і начитаністю, — є дуже розповсюдженою вадою. З усього, що прочитала, я винесла переконання, що це дійсно поширений недолік, і що природа людська дуже до нього вразлива, і що мало хто з нас не плекає почуття самовдоволення, яке ґрунтується на тій чи іншій рисі — удаваній чи справжній. Марнославство і гордовитість — це різні речі, хоча слова ці часто вживають як синоніми. Людина може бути гордовитою, але не марнославною. Гордовитість більше стосується нашої власної думки про самих себе, марнославство ж стосується того, *що* ми хотіли б почути про себе від інших людей.

— Якби я був таким багатим, як містер Дарсі, — вигукнув малий Лукас, що прийшов разом із своїми сестрами, — мені було б байдуже до власної гордовитості. Я тримав би зграю гончаків і випивав би пляшку вина щодня.

— Це було б для тебе забагато, — сказала місіс Беннет, — і якби я побачила тебе за цим заняттям, то відразу ж забрала б пляшку.

Хлопець не погодився і сказав, що вона не має на це права, вона ж наполягала, що *має*; і ця суперечка закінчилася тільки тоді, коли завершився сам візит.

РОЗДІЛ VI

Незабаром дами з Лонгберна зробили візит дамам із Недеρφілда. Як і належить, було зроблено візит у відповідь. Приємні манери старшої з сестер Беннет іще більше привернули до неї місіс Герст та міс Бінглі; і, хоча мати видалася їм нестерпною, а молодші сестри не вартими того, щоб про них говорити, було висловлено побажання поближче познайомитись із *двома старшими* сестрами. Джейн сприйняла цей вияв уваги з превеликим задоволенням, але Елізабет усе ще вбачала зверхність у їхнім ставленні до всіх — можливо, навіть до своєї старшої сестри — і тому недолюблювала їх; хоча сама по собі їхня доброта щодо Джейн була цінною тим, що спричинялася, скоріш за все, сильною симпатією до неї їхнього брата. Щоразу, коли вони зустрічались, усім було видно, що він дійсно захоплюється нею; так само добре Елізабет усвідомлювала, що Джейн усе сильніше піддається впливу тієї симпатії, яку відчула до нього із самого початку і яка незабаром може перетворитися на кохання; але вона із задоволенням усвідомлювала також, що широка публіка навряд чи про це довідається, оскільки Джейн поєднувала в собі здатність до сильних почуттів іще й зі здатністю до самовладання та життєрадісністю, котрі унеможливають підозри з боку людей нахабних і пронозливих. Про це вона і сказала своїй подружці міс Лукас.

— Може, якраз це і добре — вводити товариство в оману, — відповіла Шарлотта, — але інколи така обережність здатна лише зашкодити. Якщо жінка буде так вправно приховувати свої по-

чуття від об'єкта своїх устремлінь, то вона ризикує втратити можливість привернути його увагу до себе; і тоді усвідомлення повної необізнаності публіки буде їй слабкою втіхою. Кожне почуття містить у собі дуже велику частку вдячності чи втішеного марнославства, тому не можна розраховувати на те, що воно розвиватиметься саме по собі. У всіх почуття виникає цілком спонтанно — легка симпатія є цілком природною; але мало хто з нас має достатню твердість характеру, щоб кохати без заохочення. У дев'яти випадках із десяти жінці краще продемонструвати *сильніші* почуття, ніж насправді. Поза сумнівом — Бінглі подобається твоя сестра; але він може так ніколи і не спромогтися на щось більше, якщо вона не буде його до цього заохочувати.

— Але ж вона і так його заохочує — наскільки їй дозволяє власна вдача. Якщо навіть я відчуваю її симпатію до нього, то він має бути просто телепнем, аби не відчувати її також.

— Май на увазі, Елізо, що він не знає вдачі Джейн так само добре, як ти.

— Але якщо жінка небайдужа до чоловіка і не намагається це приховати, то він неодмінно має це помітити.

— Може, і помітить, якщо бачитиме її достатньо часто. Бінглі та Джейн зустрічаються нерідко, але жодного разу вони не провели декілька годин разом; і оскільки вони завжди бачаться на великих та різношерстих зібраннях, то їм далеко не щоразу випадає нагода просто поговорити одне з одним. Тому Джейн мусить максимально використовувати ті кожні півгодини, коли вона володітиме його увагою. Коли вона зробить так, аби містер Бінглі часто бував поруч із нею, то він матиме достатньо часу, щоб покохати її так сильно, як їй забажається.

— Це — добрий план, — відповіла Елізабет. — Але він годиться для того випадку, коли йдеться просто про бажання вдало вийти заміж; і якби я забажала здобути собі багатого чоловіка чи просто чоловіка, то, може, я цим планом і скористалася б. Але Джейн має зовсім інші почуття, вона не діє за якоюсь продуманою схемою. Поки що вона не має певності ні щодо сили своїх почуттів, ні щодо їх серйозності. Джейн знайома з містером Бінглі тільки два тижні. Вона двічі танцювала з ним у Меритоні, якось уранці бачилася з ним у своєму будинку, і відтоді вони чотири

рази обідали в компанії. Цього явно недостатньо, щоб він зрозумів її вдачу.

— Погляньмо на це з іншого боку. Якби вона з ним просто обідала, то змогла б лише дізнатися, чи має він добрий апетит; але не забувай, що, крім обідів, вони провели разом іще чотири вечори — а чотири вечори можуть значити дуже багато.

— Ну звичайно ж! Ці чотири вечори дали їм можливість пересвідчитись: обом більше до вподоби гра «очко», аніж покер; стосовно ж основних рис характеру, то, гадаю, тут мало про що можна було дізнатися.

— Ну що ж, — сказала Шарлотта, — всім серцем я бажаю Джейн успіху; гадаю, що коли б вона вийшла за нього заміж завтра, то все одно в неї був би не менший шанс стати щасливою, ніж коли б вона вперто вивчала його характер цілісінький рік. Щастя в подружньому житті — справа абсолютно випадкова. Навіть якщо майбутні чоловік та дружина добре знають характери одне одного і їхні характери так само добре одне одному підходять, це аж ніяк не підвищує можливість того, що їхнє подружнє життя буде щасливим. Опісля схожі характери стають достатньо різними, щоб викликати роздратування і в чоловіка, і в жінки; краще знати якомога менше про вади людини, з якою тобі судилося прожити життя.

— Не сміши мене, Шарлотто! Це просто несерйозно, і сама ти такими міркуваннями ніколи не керуватимешся, ти ж знаєш.

Поглинута вишукуванням ознак симпатії містера Бінглі до своєї сестри, Елізабет і не підозрювала, що сама поволі ставала об'єктом уваги з боку його приятеля. Спочатку містер Дарсі через силу визнав, що вона нічогенька, і на балу спостерігав її без будь-якого ентузіазму; коли вони зустрілися вдруге, то він поглянув на неї лише для того, щоб потім висловити критичне зауваження. Але не встиг він виявити і сповістити своїм друзям, що обличчя її не має жодної приємної риси, як йому почало здаватися, що її обличчю надавали винятково розумного виразу її прекрасні темні очі. До цього відкриття додалися і деякі інші, не менш приголомшливі. Хоча його прискіпливий погляд і видивився деякі відхилення від бездоганної симетрії в її формах, він змушений був визнати, що вона має струнку та гарну фігуру; і, не-

зважаючи на його наполягання на тому, що її манерам далеко до тих, які прийняті в модному товаристві, йому дуже сподобалась їх невимушена грайливість. Про все це Елізабет зовсім нічого не знала — для неї він був лише молодиком, який ніде й нікому не подобався і який вважав її недостатньо вродливою, щоб із нею танцювати.

У нього з'явилося бажання побільше про неї довідатись, і як привід для розмови він почав брати участь у її розмовах з іншими. Така його поведінка привернула її увагу. Було це у сера Вільяма Лукаса, де зібралось численне товариство.

— Цікаво, — спитала вона у Шарлотти, — чому це містер Дарсі так уважно прислухається до моєї розмови з полковником Форстером? Що він цим хоче сказати?

— Відповідь на це запитання може дати лише сам містер Дарсі.

— Але якщо він зробить так іще раз, то я неодмінно скажу йому, що знаю, чим він займається. У нього такий саркастичний вираз обличчя, що коли мені самій не виявити нахабства, то незабаром я просто почну його боятися.

І коли трохи згодом містер Дарсі наблизився до них — хоча і без явного наміру поговорити, — міс Лукас підохотила свою подругу нагадати йому про це; Еліза відреагувала негайно — вона обернулася до нього і сказала:

— Як ви гадаєте, містере Дарсі, правда ж, я висловлювалася надзвичайно переконливо, коли наразі приставала до полковника Форстера, умовляючи його влаштувати нам бал у Меритоні?

— І з великим запалом; але на цю тему жінки *завжди* говорять з великим запалом.

— Ви до нас надто суворі.

— Незабаром настане її черга, і до неї теж приставатимуть, — мовила міс Лукас. — Елізо, зараз я відкрию інструмент, і ти здогадуєшся, що буде потім.

— Тобі не здається, що ти дуже дивна подруга? Завжди хочеш, аби я грала і співала кому завгодно і перед ким завгодно! Якби моє марнославство було пов'язане з музикою, то твоїм старанням не було б ціни. Але оскільки це не так, то мені щось не дуже

хочеться сідати за інструмент перед тими, хто звук слухати виконавців найвищого гатунку.

Однак міс Лукас вперто наполягала, тож Елізі довелося погодитись:

— Ну гаразд — чому бути, того не минути, — і додала, серйозно поглянувши на містера Дарсі: — Є одна стара добра приказка, яку тут, звичайно ж, усі знають: «Краще промовчати, ніж щось невлад сказати». Тож я краще промовчу і прибережу свій запал для співів.

Грала і співала вона добре, хоча до вишуканості й їй було далеко. Після того, як вона проспівала пару пісень, і *до того*, як її стали прохати поспівати ще трохи, за інструментом її з радістю змінила її сестра Мері. Через те, що з усіх сестер вона була єдиною, котра не відзначалася вродою, Мері наполегливо здобувала знання й навички, і тому їй завжди кортіло виставити їх на показ.

Але вона не мала ані таланту, ані смаку. І хоча марнославство й надало їй старанності, воно також надало її манерам педантизму та зверхності, котрі могли б зашкодити виконавській майстерності, вищій за ту, якої вона досягла. Елізабет, яка грала далеко не так гарно, зате невимушено і природно, слухали з набагато більшим задоволенням; а Мері — під кінець свого тривалого виступу — нарешті дочекалася похвали та вдячності, загравши шотландські та ірландські мелодії на прохання своїх молодших сестер, котрі — разом із Лукасами і двома чи трьома офіцерами — розпочали жваві танці в іншому кінці кімнати.

Містер Дарсі стояв поруч із ними та обурено мовчав з того приводу, що вечір проводився у спосіб, котрий виключав будь-яку можливість розмови. Він надто заглибився у свої думки і не помічав поруч із собою сера Вільяма Лукаса, аж доки той не почав розмову:

— Яка це чудова розвага для молоді, містере Дарсі! Що може зрівнятися з танцями! Я вважаю танці одним із найвидатніших досягнень високорозвинених суспільств.

— Безперечно, сер. А ще вони відзначаються тією перевагою, що мають популярність і в суспільствах менш розвинених. Танцювати може кожен дикун.

Сер Вільям у відповідь лише всміхнувся.

— Ваш приятель танцює просто прекрасно, — продовжив він після нетривалої паузи, помітивши, як до групи танцюючих приєднався Бінглі. — І я ані хвилини не сумніваюся, що і ви, містєре Дарсі, чудовий знавець цієї науки.

— Гадаю, що ви бачили, як я танцював у Меритоні, сер.

— Так, дійсно бачив і отримав од цього чимале задоволення. Ви часто танцюєте у Сент-Джеймсі?

— Ніколи, сер.

— Чи не здається вам, що це було б доречним компліментом його мешканцям?

— Цей комплімент я намагаюся не робити нікому, якщо є можливість його уникнути.

— Я так розумію, що ви маєте будинок у Лондоні?

Містер Дарсі кивнув головою.

— Я колись сам подумував про те, щоб осісти в Лондоні, бо дуже люблю вишукане товариство; але мав сумніви щодо нешкідливості тамтешнього повітря для леді Лукас.

Сер Вільям замовк, сподіваючись на відповідь, але його співрозмовник не мав для цього відповідного настрою; цієї миті в їхній бік рушила Елізабет, і йому страх як захотілося зробити щось дуже галантне, тож він вигукнув до неї:

— Шановна міс Елізо, а ви чому не танцюєте? Містєре Дарсі, дозвольте мені представити вам цю дівчину як вельми бажану партнерку. Ви ж не відмовитеся потанцювати, забачивши перед собою таку вроду. — І, взявши її за руку, він уже хотів був передати її містєру Дарсі, котрий — хоч і вкрай здивувавшись — був зовсім не проти прийняти її, як Еліза відразу ж висмикнула її і, дещо знітившись, сказала серу Вільяму:

— Що ви, добродію, я зовсім не збираюся танцювати. Невже ви думаєте, що я підійшла до вас тому, що займалася пошуками кавалера?

Містер Дарсі, як і належить, із серйозним виглядом попросив дозволу мати честь повести її до танцю, але марно. Елізабет була невблаганною, і цю невблаганність не зміг похитнути навіть сер Вільям, коли спробував умовити її.

— Ви танцюєте настільки гарно, міс Елізо, що з вашого боку було б просто жорстоко позбавити мене радості споглядати вас під час танцю; і хоча містер Дарсі це заняття загалом недолюблює, я впевнений, що він не заперечуватиме — зробить милість і півгодини потанцює.

— Містер Дарсі — сама ввічливість, — мовила Еліза і посміхнулася.

— Безперечно, але, зважаючи на таку спокусу у вашій особі, шановна міс Елізо, чи можемо ми дивуватися такій люб'язності, бо хто ж заперечуватиме проти такої партнерки?

Еліза грайливо поглянула на нього й відвернулася. Її небажання зовсім не образило містера Дарсі, і він із приємністю думав про неї; якраз у цю мить до нього звернулася міс Бінглі.

— Я здогадуюся, про що ви зараз думаєте.

— А от і не здогадуєтесь.

— Ви думаєте про те, як це нестерпно — проводити численні вечори в такий спосіб і в такому товаристві, і тут я з вами цілком згодна. Я вкрай незадоволена! Яка нудота і при цьому такий гармидер! А всі ці люди — такі нікчемні, але ж такі набундючені! Так хочеться, щоб ви сказали про них щось дуже саркастичне!

— Ваша здогадка зовсім неправильна, запевняю вас. Мої думки рухаються в напрямку більш приємному. Я думаю про ту радість, яку можуть подарувати прекрасні темні очі на обличчі гарненької жінки.

Міс Бінглі негайно ж утупила в нього очі й побажала знати, якій же це жінці вдалося надихнути його на такі роздуми. Містер Дарсі набрався мужності й мовив:

— Міс Елізабет Беннет.

— Міс Елізабет Беннет?! — вигукнула міс Бінглі. — Я вкрай здивована. І давно вона у вас у такому фаворі? Коли ж мені поздоровляти вас, скажіть, будь ласка?

— Саме такого запитання я від вас і чекав. Жінки мають надто рухливу уяву — вона вмить перескакує від симпатії до кохання, від кохання до шлюбу. Тому я не сумнівався, що ви багатимете мені щастя.

— Що ж, коли ви налаштовані так серйозно, то я вважатиму цю справу вже вирішеною. Ви матимете просто чарівливу тещу; вона, звичайно ж, мешкатиме разом з вами в Пемберлі.

Поки вона тішилася в такий спосіб, він слухав міс Бінглі з незворушною байдужістю; а оскільки його спокійність переконала її у відсутності підстав для занепокоєння, то вона ще довго демонструвала свою дотепність.

РОЗДІЛ VII

Багатство містера Беннета майже повністю складалося з маєтності, котра давала дві тисячі фунтів доходу на рік і котру, за відсутності спадкоємця по чоловічій лінії, — на превеликий жаль для його дочок — мав успадкувати як родове майно якийсь далекий родич; статок же їхньої матері, незважаючи на свої цілком пристойні (як для неї) розміри, ніяк не міг компенсувати цього недоліку. Її батько був адвокатом у Меритоні і залишив їй у спадок чотири тисячі фунтів.

Вона мала сестру, яка була дружиною такого собі містера Філіпса, котрий служив у її батька клерком, а потім став його наступником у цьому бізнесі, і брата, що мешкав у Лондоні і був респектабельним і процвітаючим торговцем.

Село Лонгберн було розташоване лише за милю від Меритона — відстань дуже зручна для молодих дівчиць, яких приваблювала туди три-чотири рази на тиждень необхідність робити візити ввічливості своїй тітоньці та наявність крамниці галантерейних товарів, якраз по дорозі. Особливо часто такі походи здійснювали двоє наймолодших у родині дівчат — Кетрін та Лідія; їхні голови були ще менш зайняті думками, ніж голови їхніх сестер, тож коли не випадало чогось кращого, то можна було пройтися до Меритона, щоб чимось зайняти ранок і мати тему для розмов увечері; і хоч якою бідною на новини була б округа взагалі, вони завжди примудрялися про щось дізнатися від своєї тітоньки. Однак наразі вони мали вдосталь і новин, і підстав для радісного збудження, бо неподалік нещодавно зупинився на постій полк міліційної армії, який прибув на всю зиму; штаб його був у Меритоні.

Тепер візити сестер до місис Філіпс стали багатим джерелом надзвичайно цікавої інформації. Кожний день додавав щось нове до їхніх знань про імена офіцерів та їхні родинні зв'язки. Місця їхнього мешкання недовго залишалися таємницею, а з часом вони познайомилися і з самими офіцерами. Містер Філіпс у всіх у них побував, і цей факт став для його племінниць джерелом досі невідомої їм наснаги — вони тільки й говорили що про офіцерів; тепер велике багатство містера Бінглі, при згадці про яке їхня матінка сповнювалась ентузіазмом, було в їхньому розумінні нічого не вартим у порівнянні з мундиром прапорщика.

Вислухавши якось уранці чергові виливи захоплення на цю тему з боку своїх дочок, містер Беннет прохолодно зауважив:

— Усе, що я можу збагнути з вашої манери розмовляти, це те, що ви — найдурніші дівчата в усій окрузі. Я вже давно це підозрював, але зараз переконався у цьому остаточно.

Кетрін знітилась і промовчала, Лідія ж, не звертаючи ніякої уваги на сказане, продовжувала висловлювати свій захват капітаном Картером і надію побачити його протягом дня, бо наступного ранку він мав поїхати до Лондона.

— Мій любий, — звернулася до нього місис Беннет, — мене вражає ваша готовність вважати власних дочок дурепами. Можна відзиватися зневажливо про чужих дітей, але не про своїх.

— Якщо мої діти нетямущі, то я мушу про це знати і не забувати.

— Так, але ж насправді всі вони — дуже розумні.

— Хочеться сподіватися, що це — єдиний момент, щодо якого наші думки різняться. Раніше я вірив, що вони збігаються в кожній дрібниці, тепер же я бачу: вони різняться так сильно, що я вважаю двох наших наймолодших дівчат дурепами, яких світ не бачив.

— Вельмишановний містере Беннет, хіба можна очікувати від дівчат у такому віці, щоб вони були так само ж розумними, як їхні батько чи мати? Повірте мені, коли вони досягнуть нашого віку, то думатимуть про офіцерів не більше, ніж ми з вами. Пам'ятаю, мені теж колись дуже подобалися червоні мундири — в глибині душі вони мені подобаються й досі; і коли справний молодий полковник із доходом п'ять-шість тисяч фунтів на рік попросить

руки моєї дочки, то я не скажу йому «ні»; на мою думку, полковник Форстер виглядав дуже презентабельно у своєму мундирі на одному з прийомів у сера Вільяма.

— Мамо! — скрикнула Лідія. — Моя тітка кажуть, що полковник Форстер і капітан Картер уже не ходять до міс Вотсон так часто, як це вони робили відразу по прибутті; тепер же вона помічає, що вони часто стирчать у бібліотеці Кларка.

Місіс Беннет не встигла відповісти, бо прийшов слуга — він приніс записку для міс Беннет. Записка була з Недерфілда — слуга чекав на відповідь. Очі місіс Беннет сяяли від задоволення, і вона нетерпляче вигукувала, коли її дочка читала цю записку:

— Ну що, Джейн, від кого вона? Про що там йдеться? Що він пише? Джейн, не барися, скажи нам, нумо — скажи!

— Це записка від міс Бінглі, — відповіла Джейн, а потім прочитала її вголос.

«Люба подруго!

Якщо вам незнане співчуття і ви не прийдете сьогодні, щоб пообідати зі мною та Луїзою, то ми ризикуємо зненавидіти одну одну на всю решту нашого життя, бо цілоденний тет-а-тет двох жінок не може не завершитися сваркою. Як тільки отримаєте цю записку — приходьте. Мого брата та інших чоловіків запросили на обід офіцери.

Ваша Керолайн Бінглі».

— Запросили на обід офіцери! — вигукнула Лідія. — А тітонька нам про це нічого не сказали!

— Обідають у гостях, — мовила місіс Беннет, — який жаль!

— Можна я поїду каретою? — спитала Джейн.

— Ні, моя любя, краще б ти їхала верхи, бо збирається на дощ; тож тобі доведеться залишитися там на ніч.

— Це було б непоганою задумкою, якби тільки бути певним, що Бінглі самі не запропонують відвезти її додому.

— Цього не станеться, бо джентльмени поїдуть до Меритона у фаєтоні містера Бінглі, тож Герсти залишаться без коней і не зможуть скористатися власним екіпажем.

— І все ж я б хотіла поїхати каретою.

— Але ж, серденько, тато не в змозі виділити коней, я це знаю напевне. Коні потрібні на фермі, правда ж, містере Беннет?

— Вони потрібні на фермі набагато частіше, ніж я здатен їх роздобути.

— Але якщо сьогодні ти їх уже спромігся роздобути, то це якраз на руку нашій матінці.

Нарешті вона витягла-таки зі свого батька підтвердження, що коні вже використовуються на фермі; тож Джейн довелось їхати верхи, і мати вирядила її в дорогу, радісно віщуючи погану погоду. Її сподівання справдилися: не встигла Джейн від'їхати далеко, як почався сильний дощ. Сестри переживали за неї, мати ж навпаки — раділа. Дощ ішов увесь вечір без упину; було ясно, що Джейн не зможе повернутися.

«От добре я придумала!» — не раз повторювала місіс Беннет, наче дощ пішов завдяки саме її старанням. Однак головна «радість» чекала її наступного ранку: не встигли вони поснідати, як прийшов слуга із Недерфілда і приніс для Елізабет записку, в котрій ішлося:

«Моя люба Ліззі!

Сьогодні вранці я прокинулася, почувуючись дуже погано. Я пояснюю це тим, що вчора до нитки промокла. Мої люб'язні друзі й чути не хочуть про моє повернення, доки мені не стане краще. Вони також наполягають, аби мене оглянув містер Джонз, тож не лякайтеся, коли почуєте, що він до мене приходив. Нічого особливого зі мною не сталося — просто болять горло і голова. Твоя — і т. д.»

— Що ж, дорогоцінна моя, — мовив містер Беннет, коли Елізабет прочитала записку вголос, — якщо у вашої дочки станеться небезпечний напад хвороби, якщо вона помре, то вам буде втіхою знати, що померла вона, домагаючись містера Бінглі та дотримуючись ваших вказівок.

— Та годі вам! Я зовсім не боюся, що вона помре. Хіба ж люди помирають від дріб'язкових застуд? До того ж вона матиме гарний догляд. Доки вона там — усе буде гаразд. Я поїду і провідаю її, коли буде змога скористатися каретою.

Елізабет, не на жарт збентежившись, вирішила провідати сестру, незважаючи на відсутність карети, а оскільки верхи вона не їздила, то їй залишалось тільки піти туди пішки. Вона сповістила про своє рішення.

— Не будь такою дурепою! — вигукнула її мати. — Ти тільки подумай: як можна йти по такій грязюці! А коли ти дістанешся туди, то вигляд матимеш просто жахливий.

— Мене не цікавить, як я виглядатиму, мене цікавить Джейн, і це — найголовніше.

— Ти натякаєш мені, Ліззі, — спитав її батько, — щоб я послав за кіньми?

— Та ні, не треба. Я не боюся йти пішки. Відстань нічого не варта, коли є спонука, а йти туди лише три милі. До обіду я повернуся.

— Я просто у захваті від твоєї діяльної доброти, — зазначила Мері, — але душевні пориви мусять керуватися здоровим глуздом; і взагалі — я вважаю, що старанність завжди має бути пропорційною тому, до чого ти прагнеш.

— Ми підемо з тобою аж до Меритона, — підбадьорили її Кетрін та Лідія. Елізабет зголосилася на їхню пропозицію, і трое дівчат разом вирушили в путь.

— Якщо ми не баритимемося, — сказала дорогою Лідія, — то, може, навіть устигнемо трохи побачитися з капітаном Картером, доки він не поїхав до Лондона.

У Меритоні вони розділилися: двоє наймолодших дівчат попрямували до помешкання дружини одного з офіцерів, а Елізабет пішла далі сама, швидкою ходою минаючи поле за полем, з нетерплячою жвавістю перестрибуючи через приступки і калюжі, доки нарешті не побачила попереду будинок; ноги її боліли, панчохи були у грязюці, а обличчя розпашілося від енергійних зусиль.

Її провели до сніданкової кімнати, де зібрались усі, крім Джейн, і де її поява викликала великий подив. Те, що вона в таку ранню годину пішки пройшла три милі — та ще й по такій грязюці, та ще й сама, — було для місіс Герст та міс Бінглі майже незбагненним; Елізабет не сумнівалася, що вони її за це зневажають. Однак вони зустріли її дуже ввічливо, а в манерах їхнього брата було щось більше, ніж просто ввічливість — у них відчу-

валася приязність і доброта. Містер Дарсі не сказав майже нічого, а містер Герст — взагалі нічого. Перший розривався між захватом, викликаним тим чудесним кольором, якого швидка хода надала обличчю Елізабет, і сумнівами щодо необхідності вируждатись наодинці в таку далеку дорогу. Другий думав лише про свій сніданок.

На свої розпитування про сестру вона отримала відповідь не надто оптимістичну. Спала міс Беннет погано, і, хоча вона була вже на ногах, їй було несила полишити кімнату через дуже високу температуру та погане самопочуття. Еліза побажала, щоб її негайно провели до неї; а Джейн дуже зраділа, коли побачила її, бо у своїй записці не наважилася попросити її прийти, побоюючись викликати тривогу чи завдати зайвого клопоту. Однак їй було важко багато розмовляти, і, коли міс Бінглі залишила їх удвох, вона не сказала майже нічого, крім слів вдячності за ту доброту, з якою до неї ставилися. Тож Еліза просто мовчки доглядала за нею.

Коли сніданок скінчився, двоє сестер приєдналися до них; коли Еліза побачила, з якою ніжністю й турботливістю ставляться вони до Джейн, то вона й сама почала відчувати до них симпатію. Прийшов аптекар, оглянув хвору і сказав — як і можна було очікувати, — що вона сильно застудилась і що вони мусять ретельно за нею доглядати; а ще він порадив Джейн не вставати з ліжка і пообіцяв їй якісь ліки. Вона відразу ж скористалася порадою, бо температура в неї підвищилася, а голова розболілася ще більше. Елізабет ні на мить не полишала її; сестри теж підходили досить часто: їм усе одно нічого було робити, бо чоловіки поїхали в гості.

Коли годинник пробив третю, Елізабет зрозуміла, що пора йти, про що і сказала — з великою неохотою. Міс Бінглі запропонувала їй карету, і лишилося тільки трохи натиснути на Елізабет, щоб вона погодилась, як Джейн виявила таку стурбованість її від'їздом, що міс Бінглі довелося змінити пропозицію скористатися каретою на пропозицію залишитися на певний час в Недерфілді. Елізабет з великою вдячністю погодилась, а до Лонгберна послали слугу, щоб той сповістив родину про вимушену затримку і приніс чисте вбрання.

РОЗДІЛ VIII

О п'ятій годині дві хазяйки пішли вдягатись, а о пів на сьому Елізабет запросили до обіду. На численні ввічливі розпитування, що полилися невпинним потоком, тільки-но почався обід і під час яких Елізабет з приємністю для себе відзначила велику стурбованість містера Бінглі станом здоров'я Джейн, вона не могла дати втішної відповіді — її сестрі зовсім не стало краще. Сестри, зачувши це, ще двічі-тричі повторили — які вони засмучені, як це взагалі жахливо, коли хтось сильно застуджується, і як сильно їм не подобається хворіти самим, а потім про цю тему і не згадували. Їхня байдужість до Джейн (коли її не було поруч) поновила в Елізабет усю її початкову неприязнь до них.

Єдиним з компанії, хто викликав у неї хоч якусь симпатію, був їхній брат. Його турбота про Джейн була очевидною, а та ввічливість, з якою він ставився до неї самої, — надзвичайно приємною, тож Елізабет значною мірою позбулася відчуття, що вона тут незвана гостя — а саме такою, як їй здавалось, і вважали її всі інші. Всі інші її вже ледь помічали. Міс Бінглі пожадливо прислухалась і придивлялась до містера Дарсі, сестра її з не меншою пожадливістю робила те саме; а містер Герст, поруч з яким сиділа Елізабет, — був млявий чоловічок, котрий жив для того, щоб пити, їсти і грати у карти; він так і не зметикував, що сказати, коли дізнався, що їй більше подобаються прості страви, а не рагу.

Коли обід скінчився, Елізабет хутенько повернулася до Джейн, а міс Бінглі почала гудити її відразу ж по тому, як за нею зачинилися двері. Виявилося, що і манери у неї погані — суміш бундючності та нахабства, — і розмову підтримувати вона не вміє, і взагалі — не має вона ні стилю, ні смаку, ні краси. Місіс Герст, яка була тієї ж думки, додала:

— Коротше кажучи, вона може похвалитися тільки тим, що вона — прекрасний ходок, і більше нічим. Ніколи не забуду, як вона виглядала сьогодні вранці. А виглядала просто якоюсь не-самовитою.

— Твоя правда, Луїзо. Я ледь не розреготалась. Її прихід — така дурість! Це ж треба — мчати полем через те, що сестра застудилась! А її волосся — неохайне, розпатлане!

— Та ото ж. А її нижня спідниця! Гадаю, ти бачила її нижню спідницю — вона вся була у грязюці, цього не змогло приховати навіть приспущене плаття.

— Може, змальована тобою картина й є надзвичайно точною, Луїзо, — мовив містер Бінглі, — але все це уникло мого погляду. Мені здалося, що міс Елізабет Беннет виглядала надзвичайно добре, коли зайшла сьогодні вранці до кімнати. А її брудної нижньої спідниці я просто не помітив.

— А ви, містере Дарсі? Ви ж просто не могли цього не помітити! — запитала міс Бінглі. — Я схильна думати, що вам зовсім не хотілося б, аби подібним чином виглядала, скажімо, ваша сестра?

— Звичайно ж, не хотілося б.

— Пройти три, чотири, п'ять — чи скільки там? — миль по коліна у грязюці, і до того ж сама, абсолютно сама! Цікаво, що вона хотіла цим сказати? Як на мене, то в такий задержуватихвалькуватий спосіб вона хотіла продемонструвати свою самостійність і свою селюцьку байдужість до правил пристойності.

— Вона хотіла продемонструвати свою любов до сестри, і це — дуже похвально, — сказав Бінглі.

— Боюся, містере Дарсі, — зауважила міс Бінглі майже пошепки, — що ця пригода похитнула ваше захоплення її чарівливими очима.

— Аж ніяк, — відповів той. — Швидка хода тільки додала їм сяйності.

Після цієї фрази на деякий час запала тиша; потім озвалася міс Герст:

— Я почуваю надзвичайну повагу до Джейн Беннет, вона — дівчина дійсно надзвичайно гарна, і я всім серцем бажаю їй вдало вийти заміж. Але при таких батьках і за відсутності знатних родичів, боюся, що шансів на це вона не має ніяких.

— Ти наче казала, що їхній дядько — адвокат у Меритоні.

— Так; і вони мають іще одного, він живе десь поблизу Чіпсайда.

— Велике цабе, нічого не скажеш, — зауважила її сестра, і вони обидві весело загиготіли.

— Та нехай хоч усі їхні родичі живуть у Чіпсайді — це не зробило б сестер Беннет менш приємними ані на гран! — скрикнув Бінглі.

— Але це суттєво б зменшило їхні шанси вийти за чоловіків зі становищем, — відповів Дарсі.

У відповідь на цю репліку Бінглі промовчав, зате його сестри радо з нею погодились і певний час весело втішалися з приводу простолюдних родичів своєї дорогоцінної подруги.

Але коли до них знову повернулися ніжні подружні почуття, то вони полишили їдальню і попрямували до неї в кімнату, а потім сиділи біля Джейн, аж доки їх не покликали до кави. Джейн почувалася ще дуже погано, і Елізабет на відходила від неї ні на крок до самого вечора, коли з полегшенням пересвідчилася, що сестра її заснула, і коли вона скоріше через ввічливість, ніж через бажання пішла вниз до вітальні. Зайшовши до кімнати, застала все товариство за грою в мушку; її негайно запросили приєднатись, але вона, здогадуючись, що гра йде по-крупному, відмовилася, пославшись на необхідність догляду за сестрою, а потім сказала, що деякий час побуде внизу і трохи прочитає. Містер Герст отетеріло витріщився на неї.

— Вам цікавіше читати, ніж грати в карти? — запитав він. — Це щось оригінальне!

— Міс Еліза Беннет, — сказала міс Бінглі, — карти терпіти не може. Книги для неї — все, інше ж її просто не цікавить.

— Я не заслуговую ні на таку похвалу, ні на такий осуд! — вигукнула Елізабет. — Книги для мене — далеко не все, інші речі мене теж цікавлять і дають мені насолоду!

— Як на мене, то ви отримуєте насолоду від догляду за вашою сестрою, — сказав Бінглі. — Сподіваюся, що незабаром насолода ваша зросте, коли ви побачите її при доброму здоров'ї.

Елізабет подякувала йому за таке співчуття, а потім підійшла до столу, на якому лежали декілька книжок. Містер Бінглі відразу ж запропонував принести їй іще книжок — оце, власне, було і все, з чого складалася його бібліотека.

— Звичайно, хотілося б, аби моя книгозбірня була більшою — вам на втіху, а мені на честь; але я — парубок лінивий, і, маючи книжок небагато, читаю їх іще менше.